

THOMAS DE GRAEVE

CLICHÉ 1	AMERIKANEN ZIJN CULTUREEL OPPERVLAKKIG EN ZE HEBBEN GEEN GESCHIEDENIS	23
CLICHÉ 2	AMERIKANEN ZIJN SOCIAAL OPPERVLAKKIG, HUN VRIENDELIJKHEID GAAT NIET DIEP	45
CLICHÉ 3	AMERIKANEN ZIJN WAPENGEK	61
CLICHÉ 4	AMERIKANEN HEBBEN GEEN VERFIJNDE, GEZONDE EETCULTUUR	91
CLICHÉ 5	AMERIKANEN ZIJN EXTREEM CONSERVATIEF, HET IS IEDER VOOR ZICH	121
CLICHÉ 6	AMERIKANEN ZIJN EXTREEM RELIGIEUS	159
CLICHÉ 7	AMERIKANEN ZIJN ERG CHAUVINISTISCH EN WILLEN DE WERELD REGEREN	181

INHOUDSTAFEL

Het wederwoord

Hoe fair is het als je allerlei vervelende tot misprijzende en vernietigende dingen zegt over Amerikanen, zonder dat ze zichzelf kunnen verdedigen?

Daarom vroegen we aan negen Amerikanen hoe zij denken over de aangeboden clichés. Negen mensen kunnen nooit representatief zijn voor een bevolking van meer dan 300 miljoen, maar we deden toch ons best om een mooie diversiteit in onze getuigen te krijgen: mannen en vrouwen, Democrats en Republicans, wat ouder en wat jonger.

Dit zijn ze:

Jim en **Catherine** zijn een koppel zeventigers die lange tijd in Colorado een zelfstandige zaak uitbaatten en nu in Las Vegas genieten van hun pensioen.

Monica is 44, groeide op in Connecticut in het noordoosten, woonde tien jaar in Baltimore, Maryland en resideert nu in San Diego, Californië. Ze werkt als digitaal strateeg.

Tom is 42, groeide op in Maryland, woont nu ook in Californië als echtgenoot van Monica. Hij werkte lange tijd als technicus, maar schoolde zich om tot softwareontwikkelaar.

Mary is 40, opgegroeid en nog steeds wonend in Phoenix, Arizona en kunstenares.

Daniela is 35, geboren in het Mexicaanse Tijuana, dicht bij de grens met de VS. Ze verhuisde met haar ouders naar Amerika toen ze 12 was. Ze werkt als sociaal werker voor het lokale bestuur.

Kyle is 38 en groeide op in Colorado. Hij woonde in Californië, Michigan en België en nu in San Diego, Californië. Kyle werkt als ingenieur.

Jeremiah is 27, geboren en getogen in Alabama. Hij had een wat moeilijke jeugd en is momenteel werkzoekend.

Noah is 52, groeide op in Alabama en woont nu in de buurt van Orlando, Florida. Hij is pastoraal medewerker en actief betrokken bij de Trump-campagne.

Uit *The Newsroom*

The Newsroom is een HBO-dramaserie. Dit citaat is van het personage en nieuwsanker Will McAvoy, gespeeld door Jeff Daniels:

You're going to tell students that America's so star spangled awesome that we're the only ones in the world who have freedom? Canada has freedom, Japan has freedom, the UK, France, Italy, Germany, Spain, Australia, Belgium has freedom. Two hundred seven sovereign states in the world, like one hundred and eighty of them have freedom.

There is absolutely no evidence to support the statement that we're the greatest country in the world. We're seventh in literacy, twenty-seventh in math, twenty-second in science, forty-ninth in life expectancy, 178th in infant mortality, third in median household income, number four in labor force, and number four in exports. We lead the world in only three categories: number of incarcerated citizens per capita, number of adults who believe angels are real, and defense spending, where we spend more than the next twenty-six countries combined, twenty-five of whom are allies.

We sure used to be. We stood up for what was right! We fought for moral reasons, we passed and struck down laws for moral reasons. We waged wars on poverty, not poor people. We sacrificed, we cared about our neighbors, we put our money where our mouths were, and we never beat our chest. We built great big things, made ungodly technological advances, explored the universe, cured diseases, and cultivated the world's greatest artists and the world's greatest economy. We reached for the stars, and we acted like men. We aspired to intelligence; we didn't belittle it; it didn't make us feel inferior. We didn't identify ourselves by who we voted for in the last election, and we didn't scare so easy. And we were able to be all these things and do all these things because we were informed. By great men, men who were revered.

The first step in solving any problem is recognizing there is one—America is not the greatest country in the world anymore.

INLEIDING

Het is ingewikkeld. Dat is niet alleen een optie op Facebook om je relatiestatus aan te duiden, maar vat zowat mijn huidige relatie met de VS samen. Die is ooit begonnen als blinde verliefdheid, maar dat kon niet blijven duren. Op den duur ga je de schaduwkanten ontdekken. Ze bleken talrijk, soms vreemd, soms onbegrijpelijk, soms onvergeeflijk. De relatie kwam onder druk. Ik probeerde het land van mijn dromen, van de Amerikaanse droom, te verzoenen met wat ik zag. Het werd verwarrend, gecompliceerd. De naïeve, onvoorwaardelijke liefde van vroeger heeft plaats geruimd voor een eindeloze fascinatie. De aantrekkingskracht van het land is er niet minder op geworden.

Ik was 17 toen ik voor het eerst naar de VS reisde. In 2001, Washington, D.C. en New York in acht dagen. Een schoolreis, zowaar. Ja, ik zat in dat soort college. Cultuurreizen naar Griekenland of Italië, dat gebeurt in meer scholen. Maar een leraar Engels in het Sint-Lodewijkcollege van Brugge had door dat Amerika evengoed een culturele invloed had op ons. De meeste leraren Engels hebben iets met Groot-Brittannië en met de Britse cultuur en taal, maar die ene leerkracht was gek op Amerika. Hij was niet de enige. Het aantal kandidaten voor de reis was groter dan het aantal uitverkorenen, dus werd er geloot wie mee mocht. Ik weet nog perfect de sensatie die ik voelde toen de lijst van de gelukkigen werd opgehangen. Ik was erbij: awesome!

Er ligt een oceaan tussen, en toch heb ik altijd het idee gehad de VS te kennen. Als tv-verslaafd kind groeide ik in de jaren negentig op met sitcoms als *Full House*, *Boy Meets World*, *The Fresh Prince of Bel-Air*, *That '70s Show*, *The Simpsons*, *Friends*. Ik voelde me thuis in hun woonkamers. Ze leerden me Engels voor ik op school Engelse les kreeg. Ik keek uren aan een stuk

MTV. Ik verslond Amerikaanse films. Het was mijn periode van onvoorwaardelijke liefde voor de VS.

Er zat in bepaalde reeksen wel wat maatschappijkritiek. *The Simpsons*, dat was vaak een grote satire op de ondeugden van het land. *The Fresh Prince of Bel-Air* vertrok vanuit de ongelijkheid van de VS: Will Smith die vanuit een poel van misdaad en achterstelling in de armere buurten van Philadelphia verhuist naar zijn oom en tante die in Bel-Air wonen, een van de rijkste buurten van Los Angeles. Maar uiteraard was dat niet de reden waarom ik keek. En dan nog, als je écht wil weten wat de situatie van de African Americans in de VS is, dan ga je het niet leren van Will Smith en uncle Phil.

De beste muziek – subjectieve mening – kwam uit Amerika. Mijn allereerste cd was die van *The Lion King*. Ja, geschreven door de Brit Elton John, maar wat is er Amerikaanser dan Disney? Mijn muzieksmaak ging vervolgens snel richting gitaarmuziek. De grunge uit Seattle, met Nirvana, Screaming Trees, Pearl Jam. De gepolijste punk van Green Day. De woede van Rage Against the Machine. Maar evengoed Michael Jackson.

Toen ik zelf gitaar begon te spelen, keek ik op naar een van de allergrootsten: Jimi Hendrix. Dat was meteen ook een kenismaking met de tijd van de hippies, het anti-establishment van de jaren zestig, Woodstock, de protesten tegen de Vietnamoorlog. Muziek was een manier om de recente geschiedenis van de VS te leren kennen. Dank u Nina Simone, The Velvet Underground, Bob Dylan, Bruce Springsteen...

In juni 2001 vertrok de delegatie net-niet-volwassenen vanuit Brugge. Aer Lingus, vanuit Zaventem via Dublin naar Washington, D.C. Ik herinner mij die eerste indrukken van de VS levendig. Alles was er uit de kluiten gewassen (waarom is dat urinoir zo groot?), fors (made with real American steel), maar ook ouderwets (overall tapijt) en versleten. Het eerste cliché kwam ongevraagd via mijn neus binnen: de geur van gegrild vlees, wellicht hamburgers. Die eerste nacht lag ik wakker in het jeugdhotel in Washington. Het was de jetlag, maar ook de

opwinding. Eindelijk in 'het land van mijn dromen'. Of om het met Will Smith te zeggen: 'I looked at my kingdom, I was finally there...' Ik voelde mij als in een film. De politieszirenes in de nacht, ze waren echt... 's Ochtends was er iemand van onze groep die zweerde dat hij schoten had gehoord.

Mijn klasgenoten en ik waren al voor zonsopgang wakker, klaar om het continent te ontdekken. We gingen met een klein groepje de straat op. Naar het Lincoln Memorial, wandelen rond het Tidal Basin, de Japanse kerselaars die in bloei stonden, naar het Jefferson Memorial, de statige musea langs The Mall... De binnenstad van D.C. overweldigde, is ook gemaakt om ontzag op te roepen. Ik was verkocht.

Er zijn Amerikanen die niet zo houden van hun hoofdstad omdat ze Washington, D.C. (niet te verwarren met de staat Washington) geen echte Amerikaanse stad vinden. Het is de stad van de president, de regering, het parlement, de ambtenaren – de centrale macht, zeg maar. Veel Amerikanen reageren daar allergisch op. En velen vinden D.C. te 'liberal', een kunstmatig bolwerk vol Democraten. Dat is ook zo. Maar door die eerste ochtend ben ik altijd verliefd gebleven op Washington, D.C. Elke keer als ik in de hoofdstad kom, denk ik daaraan terug, aan die eerste ochtend ooit in de VS...

De delegatie net-niet-volwassenen van het Sint-Lodewijkcollege ging vervolgens naar New York City, met de bus, door Pennsylvania. Een heel ander soort Amerika. We kwamen in het land van de Amish, een strenge geloofsgemeenschap van mensen die nog leven zoals eeuwen geleden. Ze reden voorbij met paard en kar, hoeden en kapjes op het hoofd, Bretellen aan. Veel Europeanen kennen de Amish van de film *Witness* met Harrison Ford, uit 1985. En opnieuw: 'Ja, het is hier net als in de film!' Het werd allemaal bevestigd, net als toen we de wolkenkrabbers van New York zagen. De eerste keer in het echt dat iconische beeld zien: het nam mijn adem weg.

Ik voel nog zo het excitement van toen we door de straten van Manhattan liepen. Alles was precies zoals in onze verbeelding.

Vuiler en groezeliger en schijnbaar onveiliger dan Washington ook. De directe New Yorker die een rokende medeleerling toesnauwde: 'You're killing your babies, man!' Even binnenlopen in de hal van het World Trade Center, kijken naar de liften en twijfelen of we eens naar boven zouden gaan. Het uiteindelijk niet doen. Het zou er nooit meer van komen. Vier maanden later stonden de torens er niet meer.

Ik moet toegeven: heel kritisch was mijn houding nog niet in die tijd. Toch kreeg ik weinig subtiele aanwijzingen dat er wat schortte aan de Amerikaanse manier van doen. Ik was 16 toen Dylan Klebold en Eric Harris twaalf medeleerlingen en een leerkracht doodschoten op Columbine High School in Littleton, Colorado. Ze waren 17 en 18 jaar. Aan het einde van hun bloedige tocht door de school pleegden ze zelfmoord.

Tot nu wordt naar die gebeurtenis verwezen als het moment waarop Amerika een nieuwe plaag over zich kreeg: school shootings. Er waren eerder al massaschietpartijen geweest, maar nooit op die schaal. Ik was er compleet ondersteboven van. Ik kon niet begrijpen hoe zo'n gruwel mogelijk was. Hoe kom je ertoe om medeleerlingen te vermoorden? Hoe kwamen die aan hun wapens? Hoe is dat mogelijk?

We lazen erover in een magazine in de Engelse les. Daarin stond ook een foto van shockrocker Marilyn Manson. De twee jonge moordenaars zouden fan geweest zijn van zijn muziek. Manson werd vooral vanuit conservatief Amerika – onterecht – aangeduid als een van de verantwoordelijken voor de moordpartij. Dat voelde persoonlijk, ik was fan van Manson. Ja, ik was een geconflieeerde rebellerende puber.

Manson stuurde als reactie een brief naar *Rolling Stone Magazine*, 'Whose fault is it?', waarin hij wees op de wapencultuur en de hypocrisie van Amerika en op de verantwoordelijkheid van de National Rifle Association (NRA) en de politiek.

De schietpartij zelf en het antwoord van Manson hebben mij op een heel andere manier doen kijken naar de VS. Voor het eerst ging de fascinatie verder dan tv en entertainment. Het ging over de woelige geschiedenis van de VS. De waarden (vrij-

heid! gelijkheid!) waarmee voortdurend gekoketteerd wordt, maar die vaak haaks op de realiteit staan. De zo gekoesterde Grondwet en *Bill of Rights*, vol prachtige idealen, die ze nog nooit volledig hebben kunnen waarmaken.

Mijn interesse in de Amerikaanse politiek kwam met de verkiezing van George W. Bush in 2000. De Democraat Al Gore verloor die verkiezing, hoewel hij een half miljoen stemmen meer had dan Bush. Maar in de VS gaat het niet om het aantal stemmen, wel om het aantal staten dat je wint en het aantal kiesmannen dat die staten vertegenwoordigen. Gore strandde op 266 kiesmannen, Bush op 271.

Vooraf het circus in Florida was hallucinant. Bush haalde daar slechts 537 stemmen meer dan Gore. Er volgde een hertelling en enorm veel gedoe. Uiteindelijk legde het Hooggerechts-hof de hertelling stil en werd Bush als winnaar uitgeroepen, als 43e president van de VS.

Ik weet nog dat ik toen dacht: maar hoe kunnen die Amerikanen nu zo'n onlogisch kiessysteem hebben dat je kan verliezen terwijl je 500.000 stemmen méér hebt dan je tegenstander? In 2016 was het zelfs nog erger, toen kreeg Hillary Clinton bijna drie miljoen stemmen meer dan Trump, en toch verloor ze.

En een tweede vraag was: hoe kunnen die Amerikanen een conservatief met beperkt talent als Bush tot president verkiezen? Hij stond toen al niet bekend als het grootste politieke licht. Ik begreep dat niet. En dat soort onbegrip, terecht of niet, is ook klassiek voor de manier waarop West-Europeanen naar de VS kijken. Dat die Bush verkozen kon geraken, ergerde mij, maar fascineerde mij ook.

De fascinatie kreeg nog een hele nieuwe dimensie enkele maanden later, in september. Ik was net afgestudeerd aan het Sint-Lodewijkcollege, het academiejaar was nog niet begonnen en ik zat thuis te blazen op een hete bitterbal. Ik was enkele dagen daarvoor verjaard en had voor een feestje een hele hoop frituurhapjes in huis gehaald. Drie dagen later dacht ik: ik haal de rest van dat spul uit de diepvries en eet het op bij een goeie film. Dus daar zat ik, op de grond aan de salontafel, toen Ellen

mij belde, een vriendin uit mijn klas, die ook mee was op Amerikaanse reis. 'Zet CNN op!' Ik zap en zie twee enorme rookpluimen uit de Twin Towers opstijgen. WTF.

De vader van Ellen had de gewoonte om in zijn kantoor de tv-zender CNBC op te zetten. Hij had de aanslag in New York live zien gebeuren, had zijn dochter gebeld en zij verwittigde mij. Ik met mijn mond vol bitterbal en dan dát... Ik heb toen echt lange tijd verdoofd voor mij uit zitten staren.

Drie weken na de aanslagen op het World Trade Center had ik mijn eerste les aan de UGent. Ik begon aan de faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen, en voor mij in een tjokvolle aula van de Blandijn stond professor Rik Coolsaet. De man die de voorbije weken bijna permanent in tv-studio's had vertoefd om duiding te geven na 11 september. Een academische beroemdheid dus, die ons aan het begin van dat nieuwe tijdsgewricht een heel jaar internationale politiek zou onderwijzen.

Columbine en de verkiezing van Bush Jr. openden mijn ogen voor de VS op binnenlands vlak. 11 september en de lessen van Rik Coolsaet leerden mij over de rol van de VS in de wereld. Een rol die vaak allermist fraai was. En toen moest de tweede Golfoorlog in Irak nog komen. Je kan veel zeggen van Amerika, maar het land houdt je bezig. In mijn geval al bijna mijn hele leven.

Over één aantrekkingspool van de VS heb ik het nog niet gehad, maar het is voor mij een van de belangrijkste: de VS als reisbestemming. Ik ben sinds die schoolreis blijven reizen naar Amerika, ondertussen al zeventien keer. Nog een keer naar New York. Dan een rondreis van drieënhalve week in het westen met mijn vriendin, nu mijn vrouw, die een even grote Amerikaanse liefhebber is als ikzelf.

We reisden eerst naar Pennsylvania, waar een Amerikaanse vriendin woont. We zijn toen bij haar en haar familie blijven slapen, wat toch helemaal anders is dan in een onpersoonlijke hotelkamer. We maakten toen voor het eerst kennis met de warmte van de Amerikanen – nergens word je zo hartelijk

welkom geheten. Op de porch zitten, hamburgers en maïskolven op de grill, en maar kletsen met alle familieleden en vrienden die passeerden. Want Europeanen die Scranton kwamen bezoeken, dat hadden ze nog niet meegemaakt.

Pas op, dat daar thuis eten werd gemaakt, was eigenlijk uitzonderlijk, dat was omdat wij op bezoek waren. Net als veel andere Amerikanen gaan ze erg vaak uit eten. De hoeveelheden die je krijgt op restaurant zijn altijd zodanig gigantisch, dat ze de helft meenemen naar huis en dan de volgende dag opeten als lunch.

Na Pennsylvania reisden we naar het westen, naar Las Vegas, en van daaruit hebben we een tour gedaan langs de National Parks. Daar en toen is mijn enorme liefde voor de VS als reisland ontstaan. Die eindeloze wegen door het steeds wisselende landschap, dat gevoel van vrijheid, van leegte ook. Ik vind het qua natuur misschien wel het mooiste op aarde. De diversiteit is enorm. Niet moeilijk natuurlijk als je de uitgestrektheid van de VS bekijkt.

Van west naar oost of omgekeerd is het 4400 kilometer. Als je van Gent in ongeveer een rechte lijn naar Moskou zou rijden, door België, door Duitsland, door Polen, door Wit-Rusland tot in Moskou, dan ben je nog maar 2500 kilometer ver. Dan ben je in de VS nog maar net voorbij de helft! Er wonen 333 miljoen mensen, wereldwijd tellen alleen China en India meer inwoners. Daar staat de VS dus op nummer 3. Maar als je kijkt naar de bevolkingsdichtheid, dan staat de VS pas op plaats 148 in de wereld! België staat daar op 24, Nederland op 20.

Extreem veel inwoners dus, maar tegelijk extreem veel ruimte. Wie al door het land gereisd heeft, kijkt daar niet van op. Zeker in de Midwest, in staten als Wyoming, North en South Dakota, Nebraska en Montana, is de bevolkingsdichtheid enorm klein. Daar kan je uren door landbouwgebieden of grasvelden rijden zonder één huis te zien.

Na Alaska is Texas in oppervlakte de grootste staat van de VS. Ik heb daar een paar keer rondgereisd, de afstanden zijn ontzaglijk. Texas is bijna 700.000 vierkante kilometer groot.